

GRUDIA

Št. 6.

1924.

Leto I.

Polnina plačana v golovini.

Vsebina 6. zvezka.

Odmor. — **Dr. Iv. Lah:** Cestar Jakob. (Konec prihodnjšč.) — **I. Albreht:** Zemlja, naša mati. (Dalje prih.) — **Fl. Golar:** Zadnje hrepenenje. — **C. Jeglič:** Naš rod (z ilustracijama M. Maleša.) — **F. M. Dostojevski-J. Vidmar:** Krotka. (Dalje prih.) — **A. Stražar:** Kako je škocijanski mežnar hudiča izgnal. (Konec.) — **Fl. Golar:** Šla si mimo mene. — **A. Š:** Zemlja in mir. (Konec prih.) — **A. Maleš:** M. Langus. (Lesorez.) — **F. Pirnat:** Pasja steklina, nje znaki in zatiranje. (Konec prih.) — **G. Koritnik:** Roko na srce. — **H:** Dva slaba vzgleda. — **F. Debeljak:** Gredo moje misli. — **F. Malásek:** Zemlja. — **RAZGLEDI:** I. kongres Zveze slovanske kmetijske omladine. — Organizacija. — Ženstvo. — Prosveta. — Pomniki in nasveti. — Po svetu. — Šala in zabava.

Naročnina znaša za Jugoslavijo celoletno Din 30, polletno Din 15; za inozemstvo celoletno Din 50, polletno Din 25.

V podrobni prodaji stane VI. zvezek Din 3.

Za dljake in vojake znaša celoletna naročnina Din 20. — Novi naročniki dobe lahko še vse doslej izšle številke.

Uredništvo: Ljubljana, Škofja ulica 8, I. nadst.

Uprava: Ljubljana, Kolodvorska ulica 7.

Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cena oglasov po dogovoru.

Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača.

Urejuje Ivan Albreht.

Poravnajte naročnino za drugo polletje!

Kje se najboljše kupi, je že brez dvoma znano!

„Pri nizki ceni“

Ignacij Žargi Ljubljana
Sv. Petra cesta 3.

Nudi cenj. odjemalcem veliko izbero potrebnih za krojače in šivilje. Velika izbora rokavic, nogavic in površnih ženskih volnenih jopic. Razno moško, damsko in otročje perilo, svilene pletene samoveznice itd. po priznani znižanih cenah.

Na debelo!

Na drobno!

Tiskarski in litografski umet. zavod

J. BLASNIKA NASL.

■ Ljubljana, Breg št. 12. ■

Izvršitev vsakovrstnih tiskovin od enostavne do najfinejše opreme.

Knjigotisk.

Kamenotisk.

Offsettisk.

Odmor.

Vsi za enega, eden za vse.

(Nar. preg.)

Teško je tega voditi, ki sam noče hoditi.

(Slovaški nar. preg.)

Vselej, kadar stopi pred ljudi nov list, pove, kaj in kako hoče delovati. Tudi Gruda je storila tako. Odtlej do danes — kratka pot, pa zopet dolga, dolga pot! — Pol leta življenja — kako malo je to! Dih vetra: zdajle je še bil, a ga že ni več... Ali pol leta življenja — slovenskega novega, mladega lista, — to je v današnjih razmerah mnogo, vrlo mnogo! To je doba tihe borbe, čas žrtev in truda, ki mu ni mogoče pregledati sadu. Ali bo čudotvorno zlato jabolko, ki prinaša mladost in življenje — ali bo samo jalovec, ki brez haska pogine v svoji brezplodnosti?...

Z današnjo številko je Gruda dosegla pol leta svojega življenja... Tak dan, posamezniku malenkost, je listu praznik! In da bo ta praznik popoln, resničen in čim veselejši, stopa Gruda med svoje bralce po geslu: „Vsi za enega, eden za vse!“ Rada bi bila s svojimi v priskrbenem krogu — kakor mati ali sestra, ki s skrbjo in z ljubeznijo uprašuje svojce, da bi spoznala njihove želje in potrebe. Gruda namreč ni naščeperjena gospa, ki bi prihajala v svili in zlatem nakitu, ona je tiha, skromna, preprosta slovenska Gruda. Zato danes, ko praznuje prvi, najmanjši praznik v življenju, upraša svoje bralce:

1. Kaj vam v Grudi ugaja?

2. Kaj vam v Grudi ne ugaja?

3. Česa v Grudi najbolj pogrešate in česa si najbolj želite?

4. Kaj in koliko ste pripravljeni storiti za Grudo (z razširjanjem, nabiranjem naročnikov, gmetno ali drugačno pomočjo, oglasi itd.)?

Na iskrena vprašanja pričakuje Gruda tudi iskrenih odgovorov, ki naj bodo jasni, kolikor mogoče kratki in točni. Vse uvaževanja vredne nasvete bo Gruda v okviru možnosti skušala upoštevati deloma že v tem, še bolj pa v prihodnjem letniku. Najbolj značilne odgovore objavi Gruda sproti v vsaki številki.

Vse to se bo morda zdelo marsikomu odveč. Tisti naj pomisli, da naša Gruda ni veternica, ki ne prenese niti prežarkega solnca niti preostrega mraza. Gruda se hoče razrasti v vodnico našega zemljedelskega življa, zato mora razplesti svoje korenine med njim, da bo mogla dobivati življenjskih sokov iz njega. Zato tudi ta vprašanja nimajo namena — vabiti k laskanju. Kdor bo odgovarjal, naj pride vedno z odkrito besedo na dan.

Svoje pripombe k posameznim odgovorom objavi Gruda v dvanajsti številki tega letnika. Da bo torej mogoče pred zaključkom tekočega letnika pregledati in spoznati želje vseh naročnikov glede lista, se naprošajo vsi oni, ki se nameravajo udeležiti tega razgovora, naj pošljejo svoje odgovore na posamezna vprašanja najkasneje do

1. decembra 1924

uredništvu Grude, Ljubljana, Škofja ulica 8, I. nadstr.

Odgovori bodo objavljeni s polnimi imeni. Kdor bi pa želel, da njegovo ime ne pride v javnost, naj to v pismu pove. V pismu mora seve na vsak način povedati svoje ime; kajti anonimni dopisi romajo — kakor povesod — dosledno tudi pri Grudi v požrešno brezdnost, ki mu je ime — uredniški koš.

Z željo, da bi ta razgovor dal vsem obilo pobude in moči za novo delo pozdravlja svoje naročnice in naročnike

GRUDA.

Pripravite se za naš kongres!

Nihče naj ne manjka!

Vsi na plan!

Cestar Jakob.

VIII.

ko se je ozrl Jakob, ki je hodil po tujih cestah, je komaj videl gore, za katerimi so vodile vedno naprej mimo travnikov, mimo polj, skozi gozde in lesove, preko rek in vasi. Obstajal je na križpotjih in premišljeval, kam naj krene. Prišel je do novega mesta in si je ogledal njegove stavbe. Poiskal je kamnoseka in je vstopil pri njem v službo. Kamnosek je delal nagrobne spomenike. Jakob je kmalu pokazal svoje zmožnosti in kamnosek je bil z njim zadovoljen. Dela je bilo mnogo: toda kamnosek je bil pijanec in je imel mnogo otrok. Presedel je po cele poldneve v krčmi in Jakob je delal. Delal je, kolikor je mogel, in kamnosekovi otroci so stali okoli njega. Bili so topi in zanemarjeni. Ljudje so vsak dan prihajali z naročili: vsak je hotel imeti spomenik po svojem okusu, s posebnim napisom in z raznimi okraski. Jakob je delal noč in dan. Delo je zaostajalo. Tolikokrat mu je prišla misel, da bi dolbel in rezljal po svoji volji, toda ni bilo časa. Prvič v življenju je Jakob zaslužil nekaj denarja. Ko se mu je nabrala svota, jo je poslal materi in ji pisal, da se mu dobro godi, dela mnogo, zaslužka dovolj. Toda življenje pri kamnoseku je postajalo Jakobu čim dalje bolj neznosno. „Ako ostanem tu,“ si je mislil, „ubilo me bo delo in nikdar ne bom prišel do svojega poklica.“ Zdelo se mu je, da iz vseh kamnov in spomenikov, ki so stali okoli njega, diha smrtni dih, ki ga hoče zamoriti. Čutil je, da mora pobegniti odtod. Ko se je nekega jutra kamnosek prebudil, ni bilo Jakoba več v hiši. Odšel je bil po noči naprej v svet.

IX.

Od tega dne je skušil Jakob mnogo hudega na svetu. Videl je velika mesta in želje v njegovem srcu so rastle kakor da jim ni konca. Ako je premeril svojo pot od doma do svojega sedanjega mesta, se mu je zdelo, da tava za čudnim neznanim ciljem. Kaj je pravzaprav hotel? Kamor je prišel, je pokazal dovolj zmožnosti, toda česar se je lotil, nič mu ni ugajalo. Trpljenja je bilo dovolj: od samostanskih vrat po daljnih potih do tujih, neznanih velikih mest,

— toda kje je konec tega trpljenja? Vendar se je zdelo Jakobu, da bi ne menjal z nikomur na svetu. Nič ni bil in ničesar ni imel: toda cesta mu je bila prosta in nihče ga ni mogel zadrževati. Stopil je v službo, kjer je hotel in povsod si je mogel zaslužiti denarja. Ako bi bil hotel, mogel bi bil postati bogat človek. Našel je v svetu mnogo dobrih ljudi. Kamor je prišel je videl polno življenje, povsod so gradili in stavili, kakor da bo popolnoma nov svet vzrastle iz tal. Ceste so bile poglajene, potlakane, obzidane in ograjene: vasi so bile prenovljene, pobeljene, prezidane, mesta polna novih zgradb in stavb, na starih razvalinah preosnovana in prerajena. Vse je bilo kakor v pričakovanju novega velikega življenja, ki ga človek komaj premeri s svojimi mislimi.

Takrat je Jakob pomislil in se je spomnil na domovino. Zagledal jo je malo in ubožno, daleč za gorami, kakor pozabljeno od sveta. Nje ceste so sicer vodile v svet — toda nazaj ni videl cest nikjer. In videl je potnike-brezdomovince, ki so šli svojo pot, kakor izgubljeni, in niso vedeli, kam naj krenejo. Med njimi je Jakob zagledal samega sebe.

Pomislil je in si govoril:

„Čemu se potepam tu po tujem svetu, in iščem — svojega poklica? Ali ni moj poklic živeti in delati doma? Ali ni moja dolžnost vrniti se in staviti tam, kjer se doslej ni stavilo, kakor drugod?“ — Od daleč je zagledal domovino, kakor mater jokajočo nad uničeno zemljo. Sklanjala se je nad opustošenimi, neobdelanimi polji in njene solze so kazale na zrela tla. Tam so ležali otroci ubogi in neobgljeni, kakor da pričakujejo pomoči od nje. Stezali so oslabele roke navzgor in jo prosili kruha. In zdelo se je, kakor da je na njenem obrazu zapisano vprašanje od vekomaj: ali naj redim jaz vas — ali naj skrbite vi za mene. In iz podobe same je odmeval odgovor: ti si nas rodila, daj nam življenje...

Pa je pomislil Jakob: „Ali nismo dolžni tudi mi, da obdelamo njena polja, ki so polja naša?“... In se mu je zdelo, da bi postavil tak spomenik domovini. Iz trdega kamena bi ga izklesal s svojimi lastnimi rokami in s pomočjo tisočev, ki bi sodelovali. Visok kip bi se dvigal, kakor cerkev visok, da bi ga videli vsi in razumeli. Naša domovina bi se dvigala sredi trdih polj in otroci njeni bi jo obdajali z radostnimi obrazi...

In v sanjah je kip njegov rastle do neba. Tako je sanjal Jakob in se je spustil na pot proti domu.

Jakob je hitel domov in premišljal:

„Ali ni dala domovina nam življenja zato, da živimo v njej? Ako smo se česa naučili v svetu, ali ni naša dolžnost, da to vrnemo njej? Ali ni to, kakor domača zakladnica, kamor se morajo skladati vsi zakladi njenih zidov. Tako je mislil Jakob in je zagledal pred seboj prve gore. Pozdravljal jih je na tihem in zazdele so se mu tako lepe, kakor jih ni videl nikjer na svetu.

Stopal je z odločnimi koraki naprej in zagledal vasi po dolinah in mesta ob rekah.

„Svet raste v delu,“ je govoril Jakob, „tu pa se je vgnezdila lenoba in je ostala kakor kraljica v zemlji. Ali ni bogastva dovolj, da bi stale vasi kakor mesta in mesta bi bila enaka kraljevskim dvorom? Ali je siromaščina edina dedščina, ki smo jo prejeli in jo vzgojili za vse bodoče čase?“

Jakob je pospešil korak in je hitel naprej: vasi so se vrstile ob cesti, trate, polja. Komaj da se je spomnil onih časov, ko je tod mimo hitel v svet.

Prišel je domov in našel vse, kakor je bilo: hiše na istem mestu, nepobeljene, neprekrите kakor so ostale pred leti — skoraj še slabše nego so se mu zdele poprej. Pota neposuta, zaraščena, izvožena, polna kamenja in smeti. Ljudje počasni, zadovoljni, brezbrizni, kakor da jim ni mar, kaj se godi po svetu. Vse, kakor pred leti.

Stopil je v domačo hišo in je našel mater staro in bolešno: komaj ga je spoznala.

„Jakob!“

Jakob je sedel za mizo in je naslonil utrujeno glavo na roke.

„Od kod si prišel, povej!“

Jakob je pripovedoval.

„Kako je po svetu, Jakob?“

Jakob je pripovedoval.

„In od česa boš zdaj živel, Jakob?“

Jakob je molčal. Od česa bi živel? Ali ne od dela? Ali ne živi svet od dela? Skoraj se je razjezil.

„Od dela, mati, od dela,“ je govoril, „naučil sem se delati.“

„Od dela! Kje bi ga dobil!“

„Dela je povsod dovolj, mati, nič ne skrbi,“ je rekel Jakob. „Samo odpočijem si od pota in potem boste videli.“

Jakob je šel pod streho in legel in je zaspal utrujen od pota in sanj.

XI.

Jakob je ostal doma in je mislil na delo. Česa bi se lotil? Kje je polje, da bi oral? Kje je kamen za spomenik? Prišli so sosedje in so ga izpraševali o svetu. Kaj je tam novega? Kako se sliši? Kaj mislijo cesarji? Ali bo vojska ali je ne bo? Tako so ga izpraševali in modrovali med seboj. Doma pa so imeli hišne strehe raztrgane, skedenj na pol podrt in njivo polno kamenja. Jakob se je razjezil nad njimi.

„Kaj me izprašujete take stvari? Ali ste pogledali streho nad seboj? Ali ste videli, kam se nagiblje skedenj? Ali vas ne zanima kamenje na lastni njivi? Kaj vojska! To poglejte, kako raste svet, kako se dvigajo mesta, kako se množi bogastvo od dne do dne...“

Sosedje so se spogledali in so si namignili. Razumeli so se:

„Ničesar ne zna — in bi rad nas učil. Ničesar ne ve — in bi rad nam govoril. Ničesar nima — in se hoče povzdigovati. Ampak mi ne potrebujemo nikogar, da bi nam pridigoval.“ In so odšli. Tako je Jakob ostal doma in je začel delati. Rezljal je kipe iz kamenja in je sanjal o lepih ponosnih stavbah, ki bi jih stavil okrog po mestih in vaseh. Toda kaj bi stavil, kdo bi stavil, če ni denarja.

„Jakob, Jakob, kaj bo s teboj,“ je tarnala mati. „Kje boš za služil, da boš živel?“

Jakob je čakal. Upal je, da pride čas, ko bo pokazal svoje moči. Takrat se je zgodilo, da so iskali cestarja za vso okolico. Občinski možje so odločevali. In odločili so se za Jakoba.

„Za cestarja bo dober,“ so rekli. In Jakob je delo sprejel.

„Za božjo voljo,“ je vzdihnila mati, „cestar bi bil mogel postati, tudi da nisi šel v mesto in da se nisi učil po svetu.“

„Ako izpolni vsak svojo dolžnost, bo za vse dobro,“ je rekel Jakob in odšel na delo.

XII.

Tako je postal Jakob cestar. Ko je obstal prvič na cesti in se je ozrl naokoli, je videl, da bo dela mnogo. Cesta je bila zanemarjena, zaraščena in razvožena. Treba ji je bilo dati novih trdih tal. Jakob se je lotil dela. Delal je od zore do mraka in še po noči se mu je sanjalo, da se trudi na težki razorani cesti. Toda Jakob je bil zadovoljen. Delal je veselo in cesta se je vidnoboljšala. Kadar je počival na kamnu ob cesti, se mu je zdelo, da je kakor kralj v svojem kraljestvu. Ali ni lepo biti cestar? Ali ni cesta nekaj važnega

na svetu? Ali ni ona prvi pot poboljšanja in lepše bodočnosti? Glej, kako lepo se vije po klancu čez hrib in po obočju mimo gričev dalje skozi dolino, preko polj in lesov: naprej in naprej gre v svet brez konca in kraja: cepi se na križpotjih in se razrašča po zemlji, kakor žila, po kateri kri oživlja telo. Ona spaja vasi in mesta, seznanja ljudi in združuje v sebi življenje. Po nji gredo potniki, črede, vozovi in vse se kupiči v večno živahno gibanje. To gibanje je življenje ljudstva. Kaj hočeš še, Jakob? Kje bi bil mogel najti lepšega dela. Ali ni bil to od nekdaj tvoj poklic? Ali nisi našel sedaj, česar si zaman dolgo iskal po svetu? Ali ni cesta kakor velika svetovna zgradba? Glej tam vodi most čez reko, lesen, star in preperel: zgradi novega, kamenitega in v njem bo ostalo tvoje ime! Tam vodi cesta ob skalah, ozka, strma in nevarna: križi ob nji pričajo o prejšnjih nesrečah: spelji cesto zložno v ovinkih na okoli po obočju in potomstvo bo pomnilo tvoje ime. Tam pada cesta v močvirje in kvari polje: nasuj cesto in ostala bo trdna in silna za vse večne čase. Tako je premišljal Jakob in je delal. Ni ga motilo, da so sosedje s preziranjem gledali nanj in da je mati tarnala nad njegovo usodo. Komaj da je čutil, kadar ga je z blatom oškropila ponosna kočija, ki je hitela mimo po cesti in so iz nje gospoda prezirljivo gledali na cestarja. Ni se jezil, kadar so se stepli otroci na cesti grede iz šole in so se obmetavali s kamenjem: nazadnje so obmetavali njega sebi v zabavo in veselje. Tak je svet, tako je življenje, je mislil Jakob — in je delal naprej.

Toda delo je šlo počasi, in če je Jakob občinskim možem nasvetoval to in ono, so planili na njega: „Kaj bi nam govoril, ti cestar, poznamo te. Ne maramo novotarij.“ To je bolelo Jakoba.

Ob takih časih se je Jakob spomnil na daljni svet in na svoje znance. Ko bi bil ostal tam, bogve, če bi ne bil postal stavitelj in bi bil stavil visoke palače, stolpe in gradove. Poveljnik bi bil in pod njegovim vodstvom bi zrastle zgradbe, ki bi ohranile njegov spomin. Ali pa bi bil postal kipar in bi bil klesal spomenike ponosne in mogočne, ki bi stal pred njimi svet. Ali pa bi bil postal bogataš in bi si dal staviti vile ob jezerih in hiše po mestih. Ali ni bilo vse mogoče?

V takih trenutkih je kanila kaplja nezadovoljnosti v Jakobovo srce.

Toda cesta je bila polna življenja, ljudje so hiteli po nji na vse strani, mladi, stari, tuji, domači — in Jakob je delal naprej poln upanja na boljšo bodočnost.

(Konec prihodnjič.)

Zemlja naša mati.

(Dalje.)

akor začarano je pri nas. Vse gre rakovo pot. Oče ne slišijo in ne vidijo. Dom jim je zadnja skrb, samo v družino jih vleče, pa imetnitni bi bili radi. Ne veš, koliko strahu preživljam dannadan..."

„Tudi če sem jaz pri tebi?“ je toplo poizvedoval Janez.

Agata je spreletaval mraz. Razmišljala je v svoji temi:

„Takšno je tedaj življenje. Ona, ki ji ne manjka ničesar, mora preživljati polno strahu. Kakšen je neki ta strah?... Ali se boji zanj, ki jo tolaži?“

Trpek usmev se je pojavil na njenem v obrazu, v dušo pa ji je silila grda, spačena misel, ki se je je komaj otresala.

Medtem je rekla Anica:

„Danes je bil pri nas tisti Kljuka, saj ga gotovo poznaš? Kakor klop se je prijel očeta. Tako jim je govoril, da so bili brž čisto omreženi. ‚Gospod Zagoda, gospod Zagoda, gospod Zagoda‘ — je vrelo venomer iz njega. Meni se je studil v tisti polizani prijaznosti, očeta pa vem, da je čisto ovil.“

Agata je slišala vsako besedo. „Kljuka —“ je premišljevala — „čemu se ga neki Zagodovi boje?“

Anici je odgovarjal Janez:

„Nič se ne boj, dekle! Ne bodo nas zmleli zapiti pisarji in ne naših žuljev lačni tujci. Naj le hodita Kljuka in tisti Untergrund, še orehovich lupin ne bosta odnesla iz Doline!“

Agata je mezdela: „Oj, ti nebeški Bog, kako čisto tak je, kakršnega sem tolikrat venčala v svojih sanjah!“

Iz trenutnega razkošja jo je vzbudil Aničin jok:

„Vse ne pomaga nič, Janez. To je kakor plaz... Postavi se mu v bran, pa te podere in pomendra. Le nič nikar, Janez! Ni treba žrtev ne tolažbe. Kar vem, vem. To je strašno, toda —“

„Anica!“

„Čemu bi si prikrivala in zakaj bi varala tebe in sebe? Pri nas je vse od danes do jutri. Že lani vem, da je mešetaril Grom za Pajka. Komaj sem se ubranila. Oče so bili takoj pripravljeni. Vse so mi prerekli, ker sem se branila, samo človek ne... Odtlej je minilo leto dni. Kaj se vse zgodi v enem letu!“

„Anica, nikar no tako! Poslušaj vendar, da ti povem,“ je prosil Janez.

„O, ko bi ti vedel, ljubi moj, kako rada te poslušam... Noč in dan bi hotela biti pri tebi in te poslušati.“

Naenkrat se je stemnil njen glas:

„Janez, ti moje vse, zakaj moram biti tako nesrečna!“

V Agatino temo je pogledal nov svet, kakršnega dotlej ni poznala. Strmel je vanjo kakor smešna in obenem strašna spaka, kričeča z neštetimi vprašanji vanjo. Sama ni vedela, kaj naj stori. Hotela se je že obrniti in tiho oditi, toda naposled jo je zmagala radovednost in še nekaj, nekšno tako čustvo: sočutje, zavist, škodoželjnost, — sama ni vedela, kako naj imenuje tisto, kar se je s tako silo budilo v njej.

Janez je dejal:

„Ker se bojiš, vidiš vse narobe.“

Potlej Anica:

„Ker te nočem varati, govorim resnico.“

On:

„In če bi bilo nebo samo zoper naju, bi se mu postavil po robu.“

Anica se je prekrizala:

„Sveta Marija, nikar ne preklinjaj in ne kliči jeze božje! Nesreča sama rada pride.“

„Nisem mislil tako hudo,“ jo je pomiril fant, „samo to sem ti hotel reči, da si moja —“

Agata je zdaj vedela, da mu je Anica odgovorila s tistim sladkim odgovorom mlade ljubezni, ki ne potrebuje besedi. V njeno temo se je ostro zarezala krvava luč: bolečina. In nesrečna slepota je govorila v svojem srcu: „Blagor mi, ker ne vidim. Blagor mi, ker me obdaja visok plot in me na vekomaj loči od vseh ljudi.“ In se je prestrašila svojih misli. „Od vseh?“ Z grozo je pomislila na besede, ki jih je govoril Kljuka tistemu Untergrundu... In lastna mati jo je silila v strašno družčino, ki je danes zbarana pri Ščemetu.

Ko se je medtem spet oglasila Anica, je bil njen glas čisto leden:

„Pri nas gre h koncu. Samo to ti še lahko rečem, da je ni moči pod solncem, ki bi me uklonila Pajku ali Untergrundu. Če ne morem biti tvoja, potem naj v samotni zamrje moja mladost.“

Sikaje je odgovoril Janez:

„To sem hotel, Anica, in nič več. S tem dragocenim ščitom pojdem v boj in vem, da se vrnem k tebi — zmagovalec! Zbogom, duša moja!“

Agati je vriskalo srce, ker je spoznala, da je Janez do pičice tak, kakršnega je sanjala. Potem ji je krvavelo srce, ker je vedela, da so bile vse tiste njene sladke sanje že v kali zapisane smrti. To jo je zmedlo in ji vzelo vso razsodnost in moč. Čutila je, da je Janez vstal in da se poslavlja, razločila je njegov in Aničin korak, vendar se ni mogla ganiti z mesta.

Prvi jo je opazil fant:

„Agata,“ se je zavzel, „kam pa ti?“

Njej ni mogel glas iz grla. Čutila je, kako jo poliva rdečica, in je skrivala obraz.

Tudi onima dvema je bilo nerodno.

„Ali si bila namenjena k meni?“ je vprašala Anica kolikor mogoče prisrčno, da bi premagala neljubo zadrego.

Agato je dušilo.

„Saj imaš družčino,“ je zastokala in nekaj strupenega je bilo v njenem glasu. Potem se je hitro popravila:

„K tebi sem hotela — če bi imela kaj dela zame — saj veš —“

Bolj se je trudila, da bi govorila gladko in si hitro pomagala s kako pripravno lažjo, slabše je bilo. Bila je prepričana, da ji Janez in Anica gledata naravnost v dušo in da vidita vse njene misli, zato se je skušala prikriti:

„Pravzaprav sem bila na potu k Ščemetovim. Mati so rekli, da je danes tam mnogo ljudi. Spotoma sem stopila še sem, da bi poizvedela, če si ti doma, Anica —“

„Če hočeš k Ščemetu,“ je dejal Janez, „greva zdaj lahko skupaj.“

„Ne, ne, ni treba,“ se je branila Agata. „Kako bi —“

Težko ji je bilo reči te besede; kajti vse njeno bitje je zdrhtelo v radosti, ko je fant izrekel svojo ponudbo.

„Ali ostaneš malo pri meni?“ je povabila Anica.

„Ako ti ne bom v nadlego —“

Janez se je še enkrat poslovil in odšel, dekleti pa sta zavili v hišo.

„Povej, Agata, ali si slišala najin pomenek?“ je zaprosila Anica, ko sta bili sami.

„Sem,“ se je trdo izvilo iz slepotice.

Zagodova je zajokala, Agata pa je zamolklo dejala:

„Zakaj jokaš, ko imaš luč oči in očeta in dom?“

Tedaj si je opomogla Anica:

„Kaj ti veš, Agata, kako je pri srcu človeku, ki ga prodajajo?“

„Vem, vse vem,“ je odvrnila Štrelova s tako čudnim in groznim glasom, da se je Anica prestrašila. Gledala jo je dolgo, toda Agatine mrtve oči niso hotele izdati ničesar, kar je živo telo v njeni duši. Kakor zločesta vešča je blodil njen slepi pogled po sobi, obstal zdaj tu, zdaj tam, a naposled na Anici, ki je splašena iskala jasnosti.

Nenadoma je Agata vstala:

„Zdaj grem. Zbogom, Anica!“

Zagodova je pridržala njeno vročo roko v svoji:

„Bodi še malo pri meni, Agata, ko sem tako sama.“

„Nič se ne boj samote, Anica. Saj pridem kmalu. Toliko bi ti rada povedala, pa ne znam in ne morem, ne morem — zdaj še ne.“

Potem se je sunkoma oprostila njene roke in odšla. Anica jo je spremila do praga. Tam je obstala, si z roko zastrla oči in dolgo, dolgo gledala za njo. Pri tem je za trenotek pozabila na lastno gorje in pomilovaje vzdihnila:

„Ubogo bitje!“

Agata, ki je spotoma premišljevala o vsem, kar sta govorila Janez in Anica, je premagala vso bojazen glede lastne nevarnosti. Ob misli na Anico pa je ponavljala v svojem srcu:

„Ubogo bitje...“

(Dalje prihodnjič.)

Fl. Golar:

Zadnje hrepenenje.

Solnce se koplje že v bisernem morju,
pesem visoko mornarji pojo,
v gajih zelenih citrone, oranže,
oljke in rože iztočne cveto.

„Vzdrami se, vzdrami, Antonius dragi,
žarke upri v me še enkrat oči,
s sladkim poljubom poljubi me vroče,
s čarom obdaj me prelestnih noči!“

Solnce vtonilo je v zvezdnato morje,
pesem mornarjev se več ne glasi,
v gaju zelenem ob mrtvem junaku
deklica solzne si briše oči.

Naš rod.

Tam na našem brdu lipa zeleni.
Pod solnčno lipo pomladno pa
hišica stoji, bela hišica sloven-
ska, z rožmarinom in nageljci
ozaljšana. Tam prebiva tatek z
Dobrico in Blagico.

Tata si češe sivo brado in
pravi:

„Dobrica, vse mi povej! Kje
ptičke na svetu najlepše pojo in
kje so tiste trobentice, ki najpri-
srčneje oznanjajo pomlad?“

„Kje drugod ko pod Šmar-
no goro!“

Tata si češe brado, smehlja
se in še vpraša:

„Blagica, še ti povej! Si že
preštudirala, modrijanček, ka-
tero zvezdo ti je Bog odbral? Kje
nam zvezde sijajo najgorkeje,
najsvetleje?“

„Hoj, tukajle pri nas: saj
nam nad našim domom nebo blišči!“

„Blagica, Dobrica, Bog je vaju blagoslovil! Nad našim domom
zvezde svetijo. Oj, in jo le dajmo, duše moje, še jo ponavljajmo:
Pa po naših žilah teče kri —!“

„ — za našo lepo domovino!“

Ko prorok je starec ves živ in mlad; in zveste in mirne, ko
verna ljubezen majniškega jutra, so dekleške oči, ki sijajo iz Dob-
rice in Blagice.

Oj, tam na našem brdu hišica stoji: nikoli več je pozabil
ne bom!

Krotka.

(Dalje.)

o, in takrat se je pa pričelo. Seveda sem se takoj potrudil, da sem od ljudi zvedel vse njene razmere, in sem nestrpno čakal, da spet pride. Saj se mi je kar zdelo, da pride kmalu. Ko je prišla, sem pričel ljubezniv pogovor z nenavadno uljudnostjo. Kajti imam čisto dobro vzgojo in vem, kaj so manire. Hm! Takrat sem uganil, da je dobra in krotka. Dober in krotak človek se ne zoperstavlja dolgo in čeprav se nikdar čisto ne razodene, se po pogovoru le nikakor ne zna izmuzniti: sicer odgovarja malo, toda odgovarja, in čim dalj, tem več, samo ti se ne smeš utruditi, če ti je potreba. Seveda, da mi sama tedaj ni nič povedala.

Tisto o „Glasu“ in vse drugo, to sem vse pozneje zvedel. Takrat je z zadnjimi silami objavljala: v početku seveda ponosno: „češ, guvernantka, gre tudi na deželo, in pogoje pismeno,“ pozneje pa: „je soglasna z vsem, gre učiti, gre za družabnico, bi prevzela gospodinstvo, bi stregla bolnici, in zna tudi šivati“, itd. itd. znana stvar! Seveda so ti pristavki prihajali v objavah polagoma drug za drugim, proti koncu, ko je prišlo do obupa, je pa stalo celo „brezplačno, samo za hrano.“ Ne, ni dobila službe! Tedaj sem sklenil, da jo poslednjič preizkusim: naenkrat sem vzel današnji Glas in sem ji pokazal objavo: „Mlado dekle, popolna sirota, išče službe kot guvernantka pri mladoletnih otrocih, najraje pri priletnem vdovcu. Pomagala bi tudi pri gospodinstvu.“

— Poglejte, ta je danes zjutraj objavila, zvečer bo pa gotovo že pod streho. Vidite, tako je treba objavljati!

Spet je zarudela, spet so ji zagorele oči, obrnila se je in takoj odšla. To mi je bilo zelo všeč. Sicer pa sem bil tedaj že o vsem prepričan in se nisem več bal: ustnika ne bo nihče vzel. Nji so pa že celo ustniki pošli. Tako tudi je, na pojutrišnjem spet pride, tako bleda, razburjena, — videl sem, da se je moralo doma kaj zgoditi, in res se je nekaj zgodilo. Takoj vam povem, kaj se je zgodilo, zdaj bi samo to rad pripomnil, kako sem se takrat pred njo postavil in kako sem zrastel v njenih očeh. To mi je prišlo kar naenkrat na misel. Stvar je bila ta, da je prinesla tisto

sveto podobo (celo na to se je odločila)... Ah, poslušajte! poslušajte! Zdaj se je že vse začelo, doslej sem se pa ves čas zapletal... Stvar je ta, da bi se zdaj rad vsega tega spomnil, vsake malenkosti, vsake črtice. Ves čas bi rad zbral misli v eno točko, pa jih ne morem, in tukaj so zdaj te črtice, črtice...

Podoba Matere božje. Mati božja z detetom, hišna, družinska, starodavna sveta podoba, s pozlačenim srebrnim nakrovom — vredna bo — no, kakšnih šest rubljev bo vredna. Vidim, da ji je podoba draga, zastavlja jo vso, ne da bi snela samo nakrov. Pa ji pravim: raje nakrov snemite, podobo pa odnesite; zakaj podobo, to je vseeno nekam čudno.

— Ali vam je prepovedano?

— Ne da bi bilo prepovedano, ampak tako, mogoče vam je samim...

— No, ga pa snemite.

— Veste kaj, ne bom ga snemal, temveč jo raje postavim tja, v kot k drugim podobam, pod lučico (odkar sem odprl zastavljalnico, sem imel zmeraj lučico pri podobah) in čisto enostavno vzemite deset rubljev, — sem dejal po kratkem pomisleku.

— Deset jih ne rabim, dajte mi jih pet, odkupim jo čisto gotovo.

— Kaj načete deset? Podoba je vredna, sem pristavil, ko sem opazil, da so se ji očki zopet zabliskali.

Pomolčala je. Prinesel sem ji pet rubljev.

— Ne prezirajte nikogar, jaz sem bil tudi nekoč v teh kleščah in še v hujših tudi, in če me zdaj vidite pri takem poslu... tak je to po vsem, kar sem prestal...

— Sedaj se maščujete nad družbo? Da? mi je naenkrat segla v besedo s precej pikrim smehljajem, v katerem je bilo sicer dosti nedolžnega (to se pravi splošnega, ker me takrat sploh še ni čisto nič razlikovala od drugih, tako da je to izrekla skoro popolnoma nežalljivo).

„Aha! sem pomislil, — torej taka si, spet prihajajo nove strani karakterja na dan.“

— Vidite, sem pripomnil takoj nato napol v šali, napol tajinstveno: — „Jaz — sem del tistega dela vsega, ki hoče zlo, a tvori dobro“...

Pogledala me je z beglim, toda zelo radovednim pogledom, v katerem je bilo sicer mnogo otroškega:

— Stojte... Kakšna misel je to? Odkod pa je to? Nekje sem jo že slišala...

— Ne belite si glave, s temi besedami se Mefistofel predstavi Faustu. Ali ste brali Fausta?

Ne... ne pozorno.

— To se pravi, niste ga. Pa ga morate. Sicer pa vidim na vaših ustnicah spet porogljiv smehlaj. Prosim vas, nikar si ne mislite, da imam tako slab okus, da bi se vam predstavljal kot Mefistofel, ker bi rad zabilisal svojo zastavljalničarsko vlogo. Zastavljalničar ostane zastavljalničar. Vem, vem.

— Kako ste čudni... Prav nič takega nisem hotela reči...

Rada bi bila rekla: „nisem se nadejala, da ste izobražen človek,“ pa ni rekla, zato sem pa videl, da je to pomislila; neznansko sem se ji prikupil.

— Vidite, sem pripomnil, — človek lahko stori pri vsakem poslu kaj dobrega. S tem seveda ne mislim sebe, jaz res ne delam drugega kot zlo, toda...

— Seveda da se da na vsakem mestu kaj dobrega storiti, je rekla in me pogledala z naglim in prevzetim pogledom. — Čisto na vsakem, je pristavila nenadoma.

(Dalje prih.)

Anton Stražar:

Kako je škocijanski mežnar hudiča izgnal.

(Konec.)

e predno je tisti večer prišel mežnar domov, je že sedel njegov ljubljani črni maček na zapečku in kaj zadovoljno „predel“. Ko ga ugleda gospodar, se mu zadovoljno nasmeji, govoreč sam s seboj:

„Le ‚predi‘, moj murček, nocoj si dobro oplašil našega Bobka, hi, hi, hi!“

Po tej znameniti zvijači je mežnar opazoval gospodarja Bobka, se bo li poljshal ali pade spet v stare grehe.

Pa Bobek se je v začudenje vseh vaščanov čisto predrugačil; ob delavnikih je marljivo delal, — gostilniškega praga pa ni prestopil več! Kar križali so se vaščani, ko so zvedeli o tem dogodku. Ta in oni je dejal: Naš mežnar je

hujši od fajmoštra. „Oni“ ne morejo toče odgnati — naš mežnar pa izžene še samega hudiča od hiše.

Leta hitro bežijo. Tako je tudi po tem dogodku poteklo petnajst let. Bilo je pred pustom. Zunaj mraz, da je vse škripalo, pa ledene sveče so visele od streh.

Pri Bobku v hiši pa je tudi škripal „šantavi Gregec“ in igral same poskočne na harmoniko. Bobkova hči Micika je bila nevesta in je vsa v veselju sedela poleg svojega ženina. Vse se je veselilo in pilo. — Tudi mežnarja ni manjkalo med veselimi svati. Vsi so pili, le Bobek se ni hotel dotakniti pijače. Pa vstane mežnar in spregovori:

„Preljubi moj prijatelj Bobek, danes le pij! Odvezujem te tiste slovesne obljube — hudiča se ne — boj več! Moj „murček“ je namreč poginil že pred več leti — ne boj se ga več!“

Vsi svatje so se smejali, ko so po dolgih letih zvedeli to skrivnost. Tudi Bobek se je smejal in govoril: „Čeprav ste naredili z menoj hudo burko, vam vendar ne zamerim in tudi upam, da vam nihče ne bi. Vam se imam zahvaliti, da se mi je grunt podvojil — in še nekaj denarja imam za potrebo. — Bog Vas živi!“

Šele ta dan je Bobek po dolgem času spet pil vino „Šantavi Gregec“ pa je med igranjem pel:

Satanus pojditus,
Od hiše lavfemus —
V črni peklikus —
Amen — Amenus!

C. Golar:

Šla si mimo mene —

Objokane so te oči iskale
vsepovsod po zemlji širni,
zdaj na cvetni trati in zeleni loki,
kjer srebrni v solncu žubore potoki,
zdaj po gozda temnih potih —
da bi poleg mene stala,
težko rano mi obvezovala.

Težko rano mi obvezovala
z biser-vodo jo izprala,
z rožo čudotvorno jo hladila,
dokler bi nevihta vila —
ali ti kot jadra lahka v mislih

svet si hitro prehodila
in kot gorska vila
šla si mimo mene,
ko za goro šel je dan.

Šla si mimo mene,
ko za goro šel je dan,
in brezevetno še ravan
ni poljubil dih pomladi —
ah, saj brda, hribe, loke
in gore visoke
še pokriva mrzel sneg,
in v deželo solnčno-jasno
mi zapira strmi breg.

A. S.

Zemlja in mir.

(Dalje.)

Vojška je bolezen, v širšem smislu besede fizična bolezen na telesu človeške družbe. Ali se ne zdravi bolni organizem s trudapolno podporo določenega organa, kateri more s svojo kljubujočo naravo bolezen najlepše poralizirati ali celo ustaviti? Ali se ne krepijo v zdravem telesu gotovi organi proti boleznim? Ali se ne vršijo v moderni higijeni gotove varnostne odredbe, da bi mogel organizem kljubovati boleznim?

Gotovo je treba tudi v mednarodnih pacifističnih prizadevanjih pogledati, kateri ud organizma človeške družbe je najsposobnejši kljubovati boleznim vojsk.

Vojska, to je glad — kajti je to v principu glad kot temeljna in prva naloga, katero izzove vojska in iz katere izvirajo vse vojne nadloge. Pojem vojske je nerazdružljivo zvezan s pojmom gladu — glad, to je pravi brat vojske.

Poslednja svetovna vojska je bila končana samo pod pritiskom gladu, ki je zajel vso srednjo Evropo.

Glad onemogočuje bojevanje.

Svetovna vojska je imela pri svojem zaključku še dosti ljudi in dovolj orožja, torej živega in mrtvega bojnega inventarja, ali česar ni imela — je bil kruh.

Izjalovila so se vsa prizadevanja ne dajati vojakov, ne izdelovati orožja, prevarila je duhovna obramba proti vojni: znanost, umetnost in vera. Delavski proletariat je izdeloval orožje, narodi so pošiljali vojake, ali zemlja se je zaprla in ni dajala kruha, izzvala je glad in šele ta je zaključil vojsko.

Če premišljujemo to važno vlogo, kakor jo igra v vojski glad, ki jo vselej spremlja in končuje, se nam vsiljuje vprašanje, *zakaj se ni do sedaj računalo s tem činiteljem v boju proti vojski.*

Začnimo torej s tem najsilnejšim dokazom takoj na početku: *ne dajmo kruha tistemu, ki hoče rušiti mir in se bojevati — in je takoj po vojski, kajti brez kruha ne vzdrži vojske nihče.*

Morda bi kdo ugovarjal: ta, ki ima orožje, torej moč, si prisili pridelovanje kruha. Dobro. To pa znači, da mora to orožje in to moč imeti oziroma obvladati ravno tisti, ki kruh prideluje, da bi odbil vsak napad na mir in mogel delati vselej svobodno.

Samo tako dosežemo, da mu bo tisti, ki daje človeštvu kruh, dal tudi mir. *Tako oborožen zemljedelec, v čigar rokah leži i pridelovanje kruha i moč zagotoviti temu pridelovanju potreben mir, nikdar ne začne vojske, ter temelji njegovo življenje na miru in je njegova eksistnca zavisna od miru.*

Zemljedelec mora naravno biti nasproten vsemu, kar njegovo delo uničuje, torej v prvi vrsti vojni. Kmet je stražnik življenskih skrivnosti, katerim prisluškuje s svojimi rokami, je gledalec brezkončnega procesa, večno se ponavljajočega rojstva, ki more uspevati izključno le v miru in pokoju. On, ki varuje nežno rastlinico, iz katere ima človeštvu zrasti kruh, proti škodljivcem, proti zlobi vremena, postaja tudi varuh miru. *Kajti vojska ne samo da ga kliče z njegovega polja, temveč mu potepta njegovo „delavnico“ s konjskimi kopiti in topovskimi kolesi — iztrga ga od njegovega dela, ki se ga je navadil na svoji zemlji, v sredi svoje družine, pri rednem in nemotenem poteku življenja v soglasju s naravo.*

Če more znanstvenik delati tu ali tam, če more delavec in obrtnik izdelovati bodisi kose ali sablje, *more zemljedelec proizvajati samo in edino kruh, katerega ne da človeštvu noben laboratorij na svetu, ki ga more roditi edinole zemlja, v katero je bilo v pravem času vsejano zrno, ki mu je v miru bilo sojeno vzkliti in rasti in kjer v gotovem času more biti tudi klas.*

Onemogočenje kateregakoli dela v pravem času znači za zemljedelca izgubo žetve, torej kruha za celo leto. Vidimo, da iz vseh vrst produkcije potrebuje dolgi, dvanajstmesečni proizvodni proces kruha najprimernejše ozračje in najmanj moteni potek.

MIHA MALES

(Lesorez)

Glava slikarja Matevža Langusa

Vestalka tega procesa, gospodar porajajočih se življenj je ravno zemljделец. potrpežljivi sluga življenja, skrbni varuh miru in pokoja.

Kdaj je zgrabil kmet za orožje? Kdaj je šel in se bil in bojeval? Edino takrat, če mu je bodisi človeška družba izpodbijala temeljne pogoje za njegovo življenje ali če je šel braniti svoja polja, svojo zemljo, svoje sadove, če je šel v boj za varstvo svojega dela, še manj pa „utrjevat“ svoje „gospodstvo“. Edino želja po mirnem, z ničimer motenem delu in potrpežljivo pričakovanje njegovih uspehov z roko vsevladajoče narode ga napolnjuje dan in noč in je smisel njegovega življenja.

Zato se zemljделец takoj po končani vojski vrne k svojemu plugu. Treba popravljati, kar je uničila vojska. Treba dobiti iz zemlje novih pogojev življenja za ozdravljenje izmučenega človeštva.

(Konec prilh.)

Pasja steklina, nje znaki in zatiranje.

(Dalje.)

daj se poda pobesneli pes na tako zelo nevarno potovanje in blodi po mnogo kilometrov daleč okrog.

Na tem izletu nese takorekoč v mrzličnem napadu svojo smrtonosno bolezen dalje. Ne prizanese niti človeku niti živali, zlasti pa so psi, mačke in perutnina izpostavljeni njegovim napadom. Predrznno vdre v nezaprta poslopja in bivališča ljudi in živali. Ako se mu posreči na paši zaleteti se v čredo živine, napravi v nekoliko trenutkih med njo neverjetno veliko škodo.

Na omenjenem potovanju predirja stekli pes navadno mnogo vasi in zaselij, napade in ogrize pse in druge živali v toliki množini, da si je to komaj mogoče predstavljati in na žalost prav pogostokrat tudi ljudi. Pri nas na deželi so le premnogokrat zlasti nedolžni otroci, igrajoč se sami ali pa v društvu na stopnjicah domače hiše ali na dvorišču žrtev napada s strani takega pobesnelega tolova. —

Ko pa se stekli pes utruji na svojem potovanju, posluži se prvega boljšega prostora, da si odpočije. Najde se ga ležečega ob cesti, v jarku, v kopici sena, na podu, v lopi pri hlevu, v senovniku itd. Na takem nenavadnem mestu najdenega tujega psa je jako nevarno prijeti, pobožati, k sebi vabiti ali sploh imeti z njim podobnega opravka! Že marsikdo je moral plačati neumestno usmiljenje do takega psa s svojim življenjem.

Posebna je šega, po kateri napada stekli pes. Prikaže se nenadoma kakor bi bil tako rekoč padel iz zraka in popade na tih, potuhnjen način, ne da bi preje zalajal ali zarenčal; največkrat le hlastne po svoji žrtvi, nato pa hitro odbeži. Ako ga ugrizne kaka druga žival — navadno pes — ali udari človek, ne zacvili niti ne da kakega posebnega znamenja bolečine od sebe. Zdi se, da je tak pes brez čuta.

Na stotine steklih psov se ne vrne s svojih potovanj v gospodarjevo hišo, marveč podležejo taki psi kje na samem bolezni ali pa nasilni smrti po svinčenki odnosno gorjači.

Ako pa se pobesneli pes vendar le še vrne domov, postane svojemu gospodarju in njegovi družini skrajno nevaren. Zmeden, preplašen, povaljan, razkuštran in okrvavljen, kakoršen pač je vsled preganjanja in pretepanja, vzbudi v srcu gospodarja poleg veselja, ki je občuti nad vrnitvijo, še posebno usmiljenje, ko vidi njegov žalosten položaj, vsled česar ga gospodar poboža, hoče umiti, počesati itd. Dozdevno čuti pes sam nekako veselje nad svojo vrnitvijo, ker liže znanim mu osebam roko ali celo obraz, poškoduje pa jih ravno pri tej priliki lahko s hudim popadom. S svojo prikupljivostjo in dozdevno prijaznostjo spravi potem tak pes v pogubo ljudi, katerih ljubljene je bil dotlej.

II. Kake izpremembe kaže stekli pes pri jedi in pijači?

Znano je, da so živila psov jako različna. Marsikateri pes žre vse, kar se mu da, ne da bi se posebno brigal za kakovost jedi, žre torej, kakor navadno pravimo, vse od kraja. Nekateri pes pa je toliko izbirčen, da človek res ne, s kako jedjo naj bi mu postregel. Odvisno je to pač od navade in s tega stališča je presojati izpremembo v teku. Le-ta nastopi precej redno pri steklem psu; ne žre prav ničesar kakor n. pr. v slučajih mnogih drugih bolezni, ali pa — kar se dogaja pogostejše — pušča nedotaknjeno le svojo navadno hrano in si išče tvarino, kakoršne preje ni pokusil ali kakoršna mu sploh ne služi kot živilo. Tako bi n. pr. utegnilo biti sumljivo znamenje dejstvo, da vzame in žre pohlepno grizljaj kruha, ako ga pes dotlej sploh ni maral jesti.

Navadno pa so neprebavljivi in celo ostudni predmeti, kakršne iščejo stekle živali, n. pr. dlaka, les, usnje, seno, slama, perje, blato iz cestnega jarka, da celo lastni odpadki itd. Pogostokrat se opazi šele tedaj, da je pes zavžil take nenavadne snovi, ko jih zopet izbljuje včasih celo pomešane s krvjo. To vse so jako sumljivi znaki, katere je treba posebno upoštevati.

Steklega psa navadno žeja kakor zdravega; pije torej redno vodo, mleko itd. Oni pes pa, kateremu je zaradi bolezni otrpnila spodnja čeljust — kar se dogaja navadno šele proti koncu bolezni — vtakne gobec skoraj do oči v vodo. Jako sumljivo znamenje je, ako liže pes lastno sedlino ali oblizuje taka mesta, katera so oscaltu psi.

III. Kake izpremembe kaže glas steklega psa?

Ako izpremeni pes zvok svojega lajanja, kakršnega smo vajen slišati iz njegovega grla, ne da bi se dalo za to najti zadostnih razlogov, mora se na njega paziti skrbno; kajti glas se izpremeni

navadno pri pobesnelih pseh. Ta izpremembra glasu zamore postati tako značilna, da je v stanu oni, ki je že večkrat slišal take zvoke, iz teh samih sumiti steklino, da izreči se naravnost za njen obstoj, ne da bi videl dotičnega psa. Pri vsem tem, da je v početku bolezn glas le malo izpremenjen, sliši se vendar med navadnimi zvoki včasih zagrljen, hripav, čudovit ton.

Značilno steklemu psu, osobito lajanje se namreč ne vrši v posameznih, kratko zaporednih vdarih ali nastavkih kakor pri zdravem psu, marveč prehaja prvi vdar v kratko zagrljeno tulenje. Glas steklega psa je torej nekako sredina med lajanjem in tulenjem. Pri tem vzdigne pes gobec redno v zrak in ne zapre čeljusti tako popolnoma kakor pri navadnem lajanju. Ako se draži steklega psa k lajanju, zamore se primeriti, da proizvaja popolnoma navadne glasove, ko pa ga prepustimo samemu sebi, slišalo se bo njegovo prostovoljno lajanje večinoma kot tulenje.

Mnogo steklih psov sploh ne da nikakega glasu od sebe, zlasti ne oni, ki bolehajo na tako imenovani tihi steklino. Ker zalaja odnosno zacvili zdrav pes redno po udarcih, smatrati je torej vedno za jako sumljivo znamenje, ako se pes pusti udariti, ne da bi zacvilil.

IV. Kake izpremembe se pojavijo v zunanosti steklega psa?

Jako težko, da v mnogih primerih je celo popolnoma nemogoče sklepati na steklino samo iz zunanjega vidika. Ako bi bilo namreč mogoče spoznati bolezen na steklem psu iz gotovih zunanjih znakov, dogodilo bi se vsekakor manj poškodb. Opazovanje vsega obnašanja, izpremembra teka in glasu ostane torej vedno poglavitna stvar. Le omenjena tiha steklina se da že precej zgodaj spoznati po značilni izpremembi v zunanosti živali. Pri takih pseh, ki se navadno obnašajo bolj mirno in ne kažejo popisanih znakov, nastopi nenadoma strpenje mišičevja v spodnji čeljusti, vsled česar visi le-ta navzdol. Pes sedi z odprtim gobcem, kakor bi imel v njem ali pa v grlu kaj trdega. Navadno se mu cedi slina v precejšnji množini iz gōbca tako, da je le-ta zamazan, nikakor pa ne penast. Tudi mu visi pogostokrat jezik iz njega. Ako poskuša žreti, izpade mu navadno grižljaj. Hoteč piti, potisne gobec globoko v vodo. Sploh mu dela požiranje težave ali pa mu je to docela onemogočeno. Ne daj Bog, da bi si dal kdo s takim psom opravlka ali bi celo poskusil preiskati mu gobec, kajti vkljub mirnosti bi utegnil v trenutku vnemirjenja ugrizniti in raniti; pa če bi se tudi to ne zgodilo, utegnili bi že onesnaženje s slino imeti slabe posledice, kakor uče mnogi slučaj!

Onemu, ki se razume na fizijognomijo steklega psa, nudita izraz njegovega pogleda in njegovo oko marsikaj značilnega. Posebno je oko ono, kar daje psu nekaj premrlega, tujega in grozljivega, dočim je v celem izrazu pogleda zopet nekaj počemerjenega. Prve dni ima oko nekaj poseben lesk, pozneje pa postane medlejše kakor bi bilo poprašeno. Belina v očesu porudeči pri mnogih pseih tekom bolezni, vsled česar dobi pes bolj hudoben, stekel izraz pogleda. Čim hudobnejši je bil in je izgledal pes v času, ko je bil še zdrav, temo, pozorljivejše je njegov pogled, kadar steče.

V nadaljnjem poteku bolezni shujša in oslabi pes očitno; v zadnjih nogah odnosno v zadnjem telesu nastopi ohromelost in — če se to ni zgodilo že prej — tudi v spodnji čeljusti. Guglje ali opoteka se pri hoji, težko vstaja s svojega ležišča, pa se v splošnem zopet pomiri, polega navadno mnogo in tiho ter napravlja vtis jako bolne živali. Vendar pa zamore postati celo v tem položaju nevaren, ker se utegne vkljub ohromelosti nagloma pobrati, popasti in ugrizniti.

Znakov pasje stekline, ki pa so le za strokovnjaka važni in bi utegnili motiti ravno predstavljeno sliko, dalo bi se navesti še mno. Prosim torej pazljive čitatelje, da si utisnejo vsaj predloženo sliko dobro v spomin, ker ji mbo le na ta način mogoče spoznati steklega psa in ga ne zamenjati z zdravim.

Stekli pes redno podleže bolezni. Malokdaj živi preko tedna dni po izbruhu kuge; največkrat pogine celo prej, dasi so znani tudi posamezni slučajji, v katerih je trajala bolezen 10 do 12 dni.

V smislu vetrinarsko-varstvenih predpisov se mora pse in mačke, ki jih je ugriznil stekli pes, pokončati. (Konec prih.)

Gliša Koritnik:

Rokó na srce.

Rokó na srce —

da slišim utripe srca:

ali za enega

ali za dva?

O té radovedne želje!

Ako za enega?

— To je zamé.

Ako za dva?

— Kdo ve...

Ako za več?

Odgovor, kakó si skeleč!

Trpel sem in zdvajal in spoznal smrt in srečen sem, da živim na tem širokem svetu.

(Rabindranat Tagore.)

Dva slaba vzgleda.

časih, ne zelo pogostokrat, je kriva ne-poučenost in nezavednost kmetova, da njegovo gospodarstvo ne uspeva. V mnogih slučajih pa, kjer so zgrabile gospodarja gotove strasti, razpadajo kmečki domovi v razvaline. Koliko gorja, koliko nesreče in zlih posledic. Sledeča dva zgleda naj po-kažeta, kako ne smemo delati.

I.

V ljubljanski okolici je živel posestnik in gostilničar. Mož živi še, to se pravi, životari na najbednejši način, a posestnik in gostilničar sta v njegovi osebi že zdavnaj umrla. Dolgo let, — nad trideset —, je lepo gospodaril, bil varčen in priden gospodar. Daleč naokoli je bila znana njegova gostilna in ljudje so radi zahajali k njemu. Spoštovana je bila tudi njegova žena, ki je bila vzorna gospodinja. Imela sta štiri otroke. Lepo sta jih vzgojila. Bile so tri hčere in sin, ki je padel na bojišču. Starejši dve hčeri sta se omožili. Ena je dobila premožnega trgovca, druga trdnega kmeta. Pred kakšnimi sedmimi leti pa je umrla gospodinja. Od-tlej so se razmere pri hiši popolnoma predručile. Petinšestdeset-letni gospodar se je seznanil z neko mlado žensko, ki je začela redno zahajati v gostilno. Zmešala mu je pamet. Še doma bivajoča najmlajša hči je prosila s solzami v očeh zapeljanega očeta, naj ne tepta dobrega imena hiše. Tudi resni sosode so ga opominjali, toda mož je ostal trdovraten in verjel sladkim besedam zapeljiv-kinim. Jel jo je obiskovati na njenem stanovanju, nosil ji je raz-lične stvari, dajal po tujih gostilnah za pijačo in popival z njo. Pravtako ji je nosil denar. Ko je zmanjkalo tega, je začel prodajati zemljo, kos za kosom je šlo tako dolgo, dokler niso ostale gole stene doma. Tedaj je posegla vmes sodnija, da otme, kar se še oteti da. Najmlajša hči je vložila zoper očeta tožbo za dedščino. Začela se je pravda. Advokati so zaslužili mastne novce, a go-spodar je izgubil tožbo. Tudi hči je morala plačati velike vsote svojemu advokatu. Posledica vsega tega je bila, da je bivši po-sestnik in gostilničar danes navaden težak na nekem staybišču, brez doma in brez primerne oskrbe na starost. Na drugi strani

pa se bori za kruh njegova najmlajša hči, ki ji je oče zapustil dolgove. Na starost je nesrečnež znorel in tako uničil sebe, dom in otroka...

II.

Drug slučaj. Janez Vodim je bil priden, delaven in premožen posestnik. Njegove njive so bile najboljše obdelane in so rodile najboljše žito in druge pridelke. Pa se je vrgel na pijačo. Spočetka je vžival vino, nato je začel piti žganje. Kdor pa pije žganje v toliki meri, da zgubi pamet, ta podivja. Tudi Janez Vodim je podivjal. Začel je pretepati ženo in hčer, opuščal delo na polju in tudi okoli domačih oglov ni več pogledal; — vse je šlo narobe. Posedal je tudi čez dan v gostilni in pil žganje, samo žganje. Pijančevanje pa stane denar. Denarja pa ni, ako ga ne zaslužiš. In Janez Vodim ga ni več zaslužil, pač pa je pridno pil naprej. Odkod pa je vendarle moral dobiti za pijačo. Da, dobil je, veliko je dobil, ker je začel prodajati njive, sekati gozd itd. Jel je zapravlјati. In zopet sodnija. Janez Vodim je kmalu prišel pod kuratelo; preklicali so ga. Upiral se je, toda očitali so mu, da je pijanec. Pa je šel in zopet pil, — sedaj na jezo. — Do zadnjih hlač, vse je šlo za žganje. Njegov kurator, ki mu ga je dala sodnija, mu je kupil novo obleko; od vrha do tal, vse je dobil. Še tisti dan je vse prodal in našel nekje neke strgane cunje, v katere se je oblekel. Vse za žganje...

Prijatelji! Take strasti so uničujoči črvi na našem gospodarstvu, zato se jih moramo čuvati. Premagaj samega sebe, pa boš lahko premagal tudi druge nasprotnike!

Tine Debeljak:

Gredo moje misli . . .

Gredó moje misli, da pridejo k tebi,
ki spavaš v vonju cvetlic —
Gredó, da pridejo k tebi...

Iz srebrnih vaz se ti lijejo sanje
in ti z rokami grabiš vanje,
kot da te kliče daljni klic...

Moje misli pokleknile so k tvojim nogam,
sklonile glavé, da jih roka tvoja poboža —
a ti iščeš drugam... vse drugam...

In ustni ti smeh obkroža —

Zemlja.

Po biblijski tradiciji je bil človek ustvarjen od Boga iz matere zemlje. Zato je vsakemu človeku prirojena ljubezen do zemlje; kajti iz zemlje smo izšli in v zemljo se zopet vrnemo. Od svoje prve mladosti, ko se človek kot otrok komaj dvigne na noge, že rije in brska v zemlji, zemlja mu služi za igračo. Čim starejši postaja človek, tem bolj se zaveda velikega pomena zemlje. Spomladi, ko skopni sneg, do pozne jeseni, mlado in staro živi z materjo zemljo. Vonj zemlje spomladi, brsteče vejice, razvoj grmičevja in drevja, cvetje, vse to upliva z neodoljivo silo na človeka in mu oživlja dušo in telo. Kakor se veseli otrok spomladi in leta, pa tudi starejši z delom preobloženi ljudje se z vračajočo se spomladjo oživijo in lažje prenašajo vsakdanje skrbi. Solnce še bolniku vlija novih moči in ga krepča. Dnevi postajajo daljši in toplejši, živahnost se stopnjuje. V duhtečem gozdu žvrgoli nebroj raznoterih pevcev, ki v ljubezni skrbe za svoj bodoči rod. Ves ta šum, duh zemlje, rastlin in cvetov, gane še tako trdo srce in se moramo nad lepoto božje narave prav zamisliti. Od kod vse to življenje izvira? Le iz matere zemlje, naše grude, ki jo kot vir vse energije oživlja žarko solnce.

Da pa je ta navidezno mrtva gruda tudi živo bitje, marsikomu še ni znano. Če zemljo natančno ogledujemo, vidimo, da obstoji iz drobnih koscev kamenja, peska ali drobirja, ki so pomešani s prav finimi delci v podobi prahu, to je s prstjo. Med temi deli najdemo ostanke rastlin in živali, ki tvorijo humus ali sprstenino. Čim več sprstenine je v zemlji, tem bolj je rahla in rodovitna. Na rastlinskih in živalskih ostankih v njej živi na milijone in milijone drobnih živih bitij, ki jih imenujemo glivice ali bakterije. Te povzročajo razkrajanje, rahlanje ali kipenje zemlje. Kakor se iz moke s pomočjo drož pripravlja testo, ki ob primerni toplini vshaja in spečeno nam daje dober in rahel kruh, našo vsakdanjo hrano, tako tudi zemlja, ko se napoji z vodo, primerno ogreje, začne delovati in ako v tako rahlo, na humusu bogato zemljo vložimo seme ali sadiko, začne kaliti in rasti. Za prvo pomoč pri kalenju služijo rastlinam rezervne snovi v semenu ali sadikah. Kadar napravijo rastline nove koreninice, se še te tako

z zemljo tesno zrastejo in začnejo rastlinici dodajati redilnih snovi, ki se v zemlji nahajajo v podobi raztopljenih soli. Izkaljena in vkoreninjena rastlina požene proti površju zemlje liste, ki so pljuča rastline. Poleg redilnih snovi in vlage v zemlji rabi rastlina za svojo zgradbo ogljik, ki se nahaja v zraku v podobi plina, ogljikove kisline. Ta plin rastlina s pomočjo listov vdihava in ga prevaja v organsko snov, izdihuje pa kisik, ki osvežuje zrak, in služi toraj za dihanje ljudem in živalim. Pri vseh življenskih pojavih v zemlji igra solnce s svojimi toplimi žarki najvažnejšo vlogo. Dokler je zima, sneg in mraz, zemlja počiva in ne deluje. Pa tudi ta počitek je le navidezen. Zimski mraz in vlaga povzročata razkrajanje zemlje, ki se ob enem rahlja. Vsaj se iz drobnih skal in kamenja tvori stalno nova zemlja in nove redilne snovi se vstvarjajo. Zato je zemlja neizčrpna po svojih dobrinah. Rastoče rastline dajejo cvet in sad in služijo za hrano človeku in živalim. Brez zemlje ne bi moglo obstojati niti eno živo bitje. Človek kot umno bitje se zaveda, kaj mu je življenje. Dan na dan skrbi za vsakdanje potrebe svoje in svojih bližnjih. Če hoče v boju z naravo zmagati, mora delati. Delo ga krepi, ga napravi zdravega in srečnega in zadovoljnega. Zdrav in krepak človek išče vedno nove in nove vire življenja, ki pomagajo kulturnemu napredku človeštva. Tako tudi mi kmetovalci, ki rodno grudo umstveno obdelujemo, pospešujemo kulturo in napredek. Najstarejši poklic človeštva je obdelovanje zemlje. Iz nje izvira vse ostalo. Vsak inteligent se tega zaveda in zato nas vse druži v ljubezni do rodne grude. Vsi jo moramo ljubiti, ker je vir življenja, in ako hočemo živeti, jo moramo s tem večjo ljubeznijo in vnemo obdelovati. Obdelovanje zemlje pa mora biti smotreno, napredno in zato morajo biti poljedelci o bistvu zemlje temeljito poučeni. Tak pouk se nudi naši mladini na poljedelskih šolah. Stremimo za napredkom v kmetijstvu, ne zapuščajmo rodne grude, obdelujmo jo z ljubeznijo in razumom in srečnejša bodočnost nam sije nasproti.

Pomagajte vsem, ki jih je zadela povodenj!

Vsi za enega, eden za vse.

Kdor hitro da, dvakrat da.

I. kongres Zveze slovanske kmetske omladine.

V dneh 5., 6. in 7. septembra 1924 zboruje v Ljubljani prvokrat slovanski kmetska omladina. Veliki pomen tega kongresa za bodočnost kmetskega gibanja zahteva od nas, da mu vsi brez izjeme posvetimo največjo pozornost. Teh slavnosti se udeleže prvi in najznamenitejši boritelji za pravice kmeta vseh slovanskih narodnosti. Češka kmetska mladina prihiti k nam v velikem številu. Z njimi prihiti med nas večje število kmetskih poslancev, njim na čelu minister poljedelstva na Češkem tovariš dr. Hodža, eden prvih boriteljev kmetske stranke na Češkem. Z njimi pridejo zastopniki Bolgarov, na čelu bivši minister za časa vlade Stambolijskega tov. Obov, ki je po naključju utekel krvočnosti sedanje bolgarske vlade. Istočasno pridejo zastopniki kmetskega gibanja na Poljskem in Ruskem. Prvokrat bodo zbrani v Ljubljani zastopniki slovanske kmetske internacionale. Naša dolžnost je, da pri teh velikih kmetskih slavnostih v Ljubljani sodelujemo v kar največjem številu. Ti dnevi morajo biti ogromna manifestacija kmetske misli v naši državi. Poleg prej imenovanih zastopnikov bomo pozdravili v Ljubljani zastopnike kmetskega gibanja iz cele naše države. Tovariši, pripravljajte se povsod, da častno sodelujemo pri tem kongresu. Kdor more, se naj udeleži vseh slavnosti od 5. do 8. septembra. Dolžnost vsakega našega somišljenika pa je, da se udeleži prireditve dne 7. septembra v Ljubljani in dne 8. septembra na Bledu. Naše somišljenike pozivljamo, da povsod organizirajo udeležbo na kongresu. Zlasti naši kmetski fantje in dekleta so dolžni, da se odzovejo našemu pozivu v kar največjem številu. V Ljubljani bode oskrbljeno za prenočišča in za vse drugo. Vsled tega pozivljamo vse one, ki se hočejo udeležiti teh slavnosti, da najdalje do 1. septembra javijo pripravljalnemu odboru I. slovanskega kongresa kmetske omladine v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7, kdaj pridejo v Ljubljano in če hočejo skupno ali posamezno prenočišče, da se vse pravočasno preskrbi. Naše somišljenike pozivljamo, da sodelujejo pri teh pripravah, da bo sprejem slovanskih kmetskih gostov čim lepši in do-
stojnejši.

ORGANIZACIJA.

Poziv! Na podlagi sklepa konference delegatov Jugoslovanske zemljoradniške omladine z dne 6. julija t. l. sklicujemo ustanovno skupščino Zveze jugoslovanske zemljoradniške omladine za dne 7. septembra 1924 ob 16. uri v veliki dvorani Narodnega doma v Ljubljani z dnevnim redom: 1. otvoritev; 2. pozdravi gostov; 3. poročilo pripravljalnega odbora; 4. odobritev pravil; 5. volitev Zvezinih organov; 6. služajnosti. Ljubljana, dne 4. avgusta 1924. — Za Savez Jugoslovanskih Studentskih Zemljoradniških klubov: St. Tomšič, predsednik.

Sv. Marijeta ob Pesnici. Dne 20. t. m. se je vršil pri nas ob številni udeležbi mož in fantov sestanek, na katerem sta poročala g. dr. Vošnjak iz Maribora in pa tov. Tomšič, predsednik Zveze društev kmetjskih fantov in deklet, iz Ljubljane. Tov. Tomšič nam je v temeljitem in stvarnem govoru orisal namen in pomen teh društev v kulturnem in vzgojnem smislu, govoril o njihovem delu za uspešen procvit in napredek kmetjskega ljudstva in o uspešnem delovanju že obstoječih društev na Kranjskem. Na sestanku se je tudi konstituiral pripravljalni odbor. Priglasilo se je že precej članov. Lepo uspeli sestanek je pokazal, da se naša kmetjska mladina začenja zavedati potrebe svoje stanovske organizacije, ki vzbuja povsod splošno zanimanje in zaupanje.

Dolenje Golo. V nedeljo, dne 10. t. m. je bil občni zbor našega izobraževalnega društva. Ker smo uvideli veliko prednost, katero nudijo kmetjskemu stanu in zlasti njegovi mladini Društva kmetjskih fantov in deklet, smo soglasno sklenili, da se tudi naše društvo preosnuje v Društvo kmetjskih fantov in deklet. Nadaljevali bomo s pripravami za postavitev lastnega društvenega doma in se pobri-gali, da dobi naš kraj novo šolsko po-

slopie. V najkrajšem času začnemo z rednimi poučnimi in strokovnimi predavanji. Na čelu novega odbora stoji tov. Šteblaj Ivan, ki nam sam, kakor tudi vsi ostali odborniki, jamči, da bo društvo uspevalo v korist in napredek cele občine.

ŽENSTVO.

Gospodinja. Gospodinja ima toliko v mestu, kakor na deželi zelo obsežen in važen delokrog. Ona je steber družine, na katerega se opira, in od nje je odvisna družinska sreča in blagostanje.

Minuli so tisti časi, ko se je žensko delo omalovaževalo. Dandanes se žensko delo in njene dolžnosti visoko ceni. Tudi njeni izobrazbi se dandanes posveča več pozornosti, kakor se je delalo v nedavnih časih. Po deželi se vzdržujejo gospodinjiski tečaji, kjer se imajo tudi kmečka dekleta priliko izobraževati v vsem, česar ženska potrebuje za izvrševanje svojih dolžnosti v življenju in v prvi vrsti kot gospodinja in mati. In to je prav; kajti ravno kmečke žene nosijo veliko soodgovornost za blagobit gospodarstva. Čimbolj bo kmečka žena večja in spretna in razumna za svoje delo, tembolj bo domačija uspevala in cvetela, tem večji bo tudi v socialnem življenju njen ugled. Napačno je mnenje, da je kmet lahko biti. Dober kmet ima in mora imeti mnogo več v glavi, kakor marsikateri mestni človek, ako hoče, da mu gospodarstvo rase in cvete in ne propada. Ravno tako kmečka gospodinja, kajti ona mora iti roko v roki z gospodarjem.

Poleg skrbi za družino, za vzgojo otrok, ima še skrb za živino in polje. Vsako zase zahteva že mnogo, a gospodinja mora biti za vse. Ona je središče svoje družine in mora biti taka, da ima družina spoštovanje in zaupanje do nje. Pri vseh skrbih in delu, ki ji ga nalaga njen stan, ne sme biti čemerna in neprijazna, da se družina v vseh zadevah

zaupno obrača do nje. S prijaznostjo si pridobi odkritosrčnost in vdanost družine. Družina se gospodinje ne sme bati, ampak jo mora spoštovati. Vse njeno ravnanje mora biti usmerjeno tako, da se ne more nihče spodtikati nad njim, ona mora biti družini vzor. Da pa je to mogoče, mora biti v svojem poklicu sposobna, skrbna, delavna, rodoljubna in pravična. Biti mora snažna in varčna, a ne skopa. Skrbeti mora, da ima družina primerno in dobro pripravljeno hrano. Delo mora tako razdeliti sebi in družini, da ni nikoli zadrege in hlastanja in po delu privoščiti družini in sebi potreben počitek. Skrbeti mora za telesni in duševni dobrobit družine in potem sme in mora zahtevati od nje tudi ona, da izpolnjuje svoje dolžnosti z enako vestnostjo proti nji, kakor pričakuje in zahteva.

Majdenova.

Kuhinja. Krompirjeva juha. Vzemi za vsako osebo tri srednje debele krompirje. Olupi jih in zreži na koščke. Operi jih in deni v lonec, zalij z vodo, osoli in kuhaj toliko časa, da je krompir mehak, kar traja dobre pol ure, potem ko zavre. Krompirju prideni poleg soli za nožev špico točlenega popra, lovorovo pero in par vejic šetraja. Ko je krompir mehak, naredi iz dobre žlice masti in dveh žlic moke temno prežganje in obeli krompir. Premešaj in pusti še četrt ure počasi kuhati, predno daš na mizo nekoliko okisaj.

Pogreta krompirjeva juha ni dobra.

Češpljevi cmoki. Vzemi za vsako osebo četrt litra pšenične moke. Na en liter moke vzemi eno jajce, osoli in prilij toliko mlačne vode, da narediš testo, ki pa ne sme biti premehko. Ko ga gladko ugneteš, ga pokrij in pusti pol ure počivati. Nato vzemi toliko češpelj, kolikor hočeš narediti cmokov. Izloči jim pečke in deni namesto pečke vanjo pol kocke sladkorja.

Nato razvaljaj testo za nožev rob debelo in ga razreži na tako velike štiriogelnike, da lahko češpljo vanj zaviješ.

Ko zaviješ v testo, omoči robove testa z beljakovino in stisni skupaj, da se pri kuhanju ne odvije. Medtem imej pripravljeno vrelo osoljeno vodo in položi cmoke vanjo, ko za zavre, varno premešaj, da se cmoki ne primejo dna. Ko cmoki kakih 20 minut vrejo in stopijo na površje, jih z zajemalko poberi na sito in pusti, da se dobro odced. Nato jih zloži v skledo in pošvrkni z razbeljeno mastjo, na kateri si zarumenila pest ribanega kruha in jih daj na mizo.

Za dom. Odprta stranišča, kakršna imajo po kmetih, razširjajo posebno poleti neznosen smrad daleč naokrog in so prava gnezdišča škodljivih bacilov prenašajočega mrčesa. Potrebno je zato, da se vsaj poleti enkrat na dan matrese v taka stranišča prsti ali pepela, pa tudi cestni prah je dober.

Prva ženska duhovnica na Angleskem je bila posvečena te dni v Londonu. Kakor znano, je tudi med katoličani struja, ki zahteva za ženske duhovniško posvečenje, češ, da more žensko popolnoma razumeti le ženska. Cerkveni krogi na splošno to zahtevo odklanjajo, dasi so za to, da dobe ženske nižja posvečenja za izvrševanje dušnopastirske službe, ne pa mašništva.

PROSVETA.

Aleksander Mihajlovič Drozdov je priobčeval svoje črtice v velikih ruskih mesečnikih še pred vojno, toda njegovo stvarjanje je postalo izredno plodovito šele po zadnjih dogodkih. L. 1918. je bil pisatelj v razburkanem Kijevu, leta 1919. v krajih, ki so bili zasedeni po beli armadi generala Denikina. Februarja l. 1920. je pobegnil. Drozdov iz pristanišča Novorosijska v Pariz, sedaj pa biva že drugo leto v Berlinu. Prva knjiga pripovedek Drozdova „Zakrpana sreča“ (Sčastje v zaplatah 1921) je posvečena ruski ženi v mirnem času, v revoluciji in pregnanstvu. Druga knjiga „Darilo Bogu“ (Podarok Bogu) slika boljševiški teror

Vsebinska obeh zbornikov je kruta in bi se lahko zdela pretirana onemu, ki ne pozna sedanje trnjeve poti ruskega naroda. V povesti „Razpelo“ (Raspjatije) je naslikal Drozdov belo vlado na Krimu ravno tako neusmiljeno, kakor poprej boljševiško. Prizanesel tudi ni onim monarhističnim krogom, kateri delajo v tujini za obnovitev carske vlade. (Povesti „Jezuitek“ — Jezuituška). Istočasno se je izpremenilo tudi delovanje Drozdova v političnem tisku. Sodeluje sedaj pri boljševikom prijaznih listih, kar je obsovalo pisatelja pri beguncih.

Za slog Drozdova je značilna ljubezen do ruske besede, katera sedaj nadomešča smotreno zanemarjanje zunanje oblike L. N. Tolstega in Dostojevskega. Usoda je prisilila Drozdova zabeležiti krvave in strašne dogodke, toda ohranil je prirojeno ljubezen za naravo, vas, tiho osrebnost srečo. Drozdov je dober poznavalec ljudstva in njegovega jezika. On dokazuje, da revolucija in vojska še nista zatrli človeka v vojaku, kmetu, otrocih, glavnih osebah njegovih pripovedk. Dokaz tega je tudi sledeča povest, posvečena na drugemu modernemu pisatelju grofu A. N. Tolstemu, velikemu poznavalcu ruske dežele in revolucijske niñožice.

Dr. N. P.

POMENKI IN NASVETI.

Nevidna tinta. Neka kovina, po imenu Kobalt, tvori s solno kislino zanimivo spojino, t. j. Kobaltova hloruro, ki kristalizuje v rdečih prizmah, pri segrevanju pa vsled izgube vlage postaja modra. Na osnovi teh lastnosti temelji, prijetna igrača — simpatetična tinta. Nekdaj so to tinto zelo uporabljali. Napravljajo se jo tako: v drogeriji kupiš nekoliko Kobaltove hlorure in jo raztopiš v vodi. Tej raztopini nato priliješ nekoliko glicerina in skrivnostna tinta je gotova. Ta tinta je namreč (ako raztopina ni premočna) popolnoma brebarvna in z njo napisana pisava — nevidna, čim se pisava posuši. Ako popisani par nekoliko

ogreješ ob peči ali nad lampo, pa se pisava zopet prikaže, črke postanejo modre in dobro čitljive. Kakorhitro se papir ohladi, pa ta pisava zopet postane nevidna. Kobaltova hlorura je nekoliko strupena, zato jo je takoj uporabiti za napravo tinte, stekleničico s tinto pa dobro zamašiti in spraviti na varno. Ta igrača je za varčne ljudi tudi praktičnega pomena, kar morejo tudi na odprtih poštah kartah in razglednicah pisati zaupna sporočila in se jim pri tem ni bati, da bi kdo mogel njihovo tajno sporočilo čitati. Mladi zaljublenci imajo to tinto še dandanašnji na celi zemeljski krogli zelo v čislih in jo zelo porabljajo.

PO SVETU.

Zadružništvo v Češkoslovaški. Po zadnji statistiki obstoji v češkoslovaški državi 14.942 zadrug. Po svojem značaju in pa članstvu je od teh približno 8500 kmetijskih zadrug, kar znači 57% vseh zadrug v državi. V tem se najboljše zrcali visoka stopnja organizacije češkega kmetovalca.

Agrarna reforma se izvaja tudi na Češkem in sicer bolj sistematično, nego v Jugoslaviji. Ob prevratu je na Češkem spadalo 16 odstotkov vse zemlje na posestva večja od 100 hektarjev, med tem ko je začetkom 1924. leta spadalo na taka posestva samo še 10 odstotkov češke poljedelske zemlje.

Kmetijske zbornice v Franciji. Na podlagi najnovejših zakonov so se uvedle v Franciji kmetijske zbornice. Imele bodo približno isti delokrog za varstvo in povzdigo kmetijstva, kakor ga imajo pri nas trgovskoobrtne zbornice za trgovino in obrt. Na vsak način znači ta pojav velik korak naprej v razvoju kmetijstva. — Tudi pri nas so slične ustanove potrebne in to gotovo še bolj kakor v Franciji; toda naš kmetijski stan kljub svoji velikanski številni premoči vsled svoje neorganiziranosti nima toliko politične moči, da bi to dosegel; tisti pa, ki jo imajo, nimajo smisla za potrebe kmetijstva.

ŠALA IN ZABAVA.

Rešitev ugank v 5. št. „Grude“.

1. Kdor zaničuje se sam, podlaga je
tujčevi peti. (Koseski.)

2. Največ sveta otrokom sliši Slave,
(Prešeren.)

3. Moje naročje. 4. Zemlja.

5. Nikolaj — Ana — predivo — red
— Emiľja — junak — zamorec — Ama-
lija — stelja — tele — Anton — vigred
— angelj — Sava — ljulika — apostol
— vera — Eva. — Začetne črke: Na-
prej zastava slave.

Nagrade so prejeli: 1. Mencinger
Frančiška, Bitnje št. 11. 2. Špan Joso,
Doropolje, p. Planina pri Sevnici. —
3. Anica Turnšekova, Prekopa, p. Vran-

ska. — 4. Vladko Črnigoj, Boh. Bistrica
št. 133. — 5. Jožica Dolenc, Ljubljana.
— 6. Slava Pečnik, Bizeljsko pri Breži-
cah. — 7. Milica Mikuš, Žalec. — 8. Mar-
tin Sotler, Gornja Pohanca, p. Sromlje
pri Brežicah. — 9. Francka Jašovec,
Volčji potok št. 27, p. Radomlje. — Ivan
Premrl, Vizore št. 26 pri Novi cerkvi,
p. Vojnik pri Celju.

Poleg navedenih so pravilno rešili vseh pet
ugank: Brečeljnik Ivanka in Jančič Anton, Drav-
lje; Kmetka hranilnica in posojilnica, Log; Ko-
rošec Karol, Dragotinci; Laznik Ivan, Polže;
Mencinger Viktorija, Boh. Bistrica; Pirkovič T.,
Vel. Lašče; Rožman Martin, Artiče; Strniša Lu-
jiza, Kranj; Vasle Francka, Brezovo; Oblak Mica
in Sancin Vanda, Ljubljana.

Prvo, drugo četrto in peto uganko so pra-
vilno rešili: Čížek Franc in Škraber Jakob, Mari-
bor; Glaser Lojze, Ruše; Klasinc Franc, Hotinja
vas; Kostonjevec Ivan, Mirnapeč in Zdovc Lojze,
Loče.

Današnje uganke se glase:

1.

Šaljivo vprašanje.

Poznam nekaj, kar lahko primem, a
pogledati tega ne morem. — Kaj je neki
to?

2.

Skrivnost.

Oni dan je prišel k meni prijatelj in
mi je pokazal nekaj, česar še ni videl živ
krst na svetu in tudi midva še ne. Ko
sva ogledala, je spet skril tisto, tako da
je skrito vsemu svetu na vekomaj. Kaj
bi moglo neki biti to?

3.

U g a n k a.

(Priobčil Anton Centa).

Okrogla sem žival,
pa nisem res žival,

braniti se ne znam,

brez boja se udam.

Vendar imam rožička dva,
samo lesena sta oba.

A dobra, ljubka sem tako,

da ljubi me res marsikdo.

Zdaj moje brž povej ime —
na mizi čakam že na te.

Za pravilno rešitev ugank razpisu-
jemo šest nagrad: I.—III. Ivan Al-
brecht: Ranjena Gruda. IV. Utva: Ander-
senove pripovedke. V.—VI. Ivan Albrecht:
Paberk iz Roža.

Rešitev ugank je poslati najkasneje
do 5. septembra uredništvu. Ker bo pa
medtem septemberska številka že izšla,
ne bomo priobčili imen rešilcev v sep-
temberski, temveč šele v oktobrski šte-
vilki. Nagrade pa bomo seveda razpo-
slali že preje. Pravico do nagrad imajo
samo naročniki Grude in člani njihovih
družin.

Stanko Florjančič

veletrgovina z železnino

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 35.

En gros.

Telefon int. 163

En detail.

Razna emajlirana in aluminijasta posoda. Vse mizarske potrebščine in vse orodje za obrti, ki spadajo v železninsko stroko. Vsakovrstni poljedelski stroji. Jedilno orodje, razni alpaka-nastavki, noži, vilice. Razni laki v vseh barvah iz svetovnoznane tovarne Modra galica prvovrstna (znamka Johannisthal) vedno v zalogi. Zahtevajte cenik.

TRGOVSKA BANKA D. D.

LJUBLJANA

Dunajska cesta v lastni stavbi.

Kapital in rezerve D 18,300.000

Sprejema denarne vloge
na hranilne knjižice in tekoči račun in jih obrestuje najugodnejše.

Kupuje in prodaja
vrednostne papirje, valute, devize, čeke itd.

Eskontira in vnovčuje
menice, devize, kupone itd.

Izvršuje
izplačila na vsa tu- in inozemska tržišča.

Daje predujme
na vrednostne papirje in vankovrstno blago.

Posreduje
pri borznih naročilih vestno in kulantno.

Izdaja
uverjenja in akreditive.

Finansira
industrijalna, trgovska in obrtna podjetja.

PODRUŽNICE: Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec, Slov. Bistrica, Konjice. **EKSPOZITURA:** Moča - Dravograd.

TELEFONI: 139, 146, 458.

BRZOJAVI: Trgovska.

Josip Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
blizu Prešernovega spomenika za vodo

Najcenejši nakup

najboljših šivalnih strojev „GRITZNER“

za rodbinsko in obrtno rabo, nadalje nogavic, žepnih robcev, brisalk, klota, belega in rujavega platna, šifona, kravata, žlic, vilic, raznih gumbov, sprehajalnih palic, nahrbtnikov, potrebščin za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje in brivce, škarje za krojače, šivilje in za obrezovanje tri. Cepilne nože. Vse na veliko in malo.

„EKONOM“

**osrednja
gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica št. 7**

**Ima po najnižjih cenah v zalogi
deželne pridelke, krmila,
specerjsko blago
kakor sladkor
v sipl in v
kockah,
petrolej,
kavo, olje,
riž ter razne
vrste prvovrstnega
mila za pranje in ostale
v to stroko spadajoče predmete.**

**Velika zaloga vseh vrst umetnih
gnojil, modre galice, prvovrstne
strešne opeke in najboljšega
splitskega portland cementa
„SALONA“ (TOUR).**